

Människan och maskinen, avsnitt 6

Datum: 260213

Tema: Generativa AI-arbetsflöden, källkritik och verktygsval

Talare: Kristina Blank (expert på förändringsledning och digitalisering) och Dennis Westerberg (föreläsare och AI-specialist)

Inledning: Frågor som poppar upp i stunden

Upplägget för dagen är mer interaktivt än tidigare avsnitt. Fokus är att låta deltagarnas frågor styra samtalet i realtid. Dennis ramar in sin roll och vardag med AI, inklusive arbete med produktutveckling och ett pågående patent pending kopplat till en fintech- och e-handelsrelaterad lösning.

En kort reflektion görs om varför deltagarantalet är lägre denna gång, bland annat sportlov och möjligtvis att ett mer interaktivt format kan kännas mer utlämnande för vissa.

Demonstration: Tre praktiska arbetsflöden för att förstå ett nytt ämne snabbt

Dennis visar ett konkret scenario: när man behöver sätta sig in i ett nytt kunskapsområde, en ny kund, en leverantör eller en samarbetspartner. Därefter demonstrerar han ett arbetsflöde i tre steg som syftar till att skapa överblick och förståelse utan att behöva läsa långa rapporter på traditionellt sätt.

1. ChatGPT Deep Research

Dennis visar hur man formulerar en kravställning som får modellen att agera som en research-agent, inte som en vanlig frågesvarstjänst.

Exemplet är en research om hur arbetsmarknaden för programmerare i Sverige förändrats från 1970 till idag, med krav på:

- tidslinje per decennium
- tabell med nyckeltal
- tydlig slutsats
- specificerade källor

Poängen är arbetsmetoden: när Deep Research aktiveras gör verktyget en längre undersökning och levererar en färdig rapport med källhänvisningar.

2. Notebook LM för att förstå rapporten utan att läsa den

Dennis laddar upp den genererade rapporten i Notebook LM och visar två funktioner:

- Chatta med dokumentet: ställ frågor direkt till materialet
- Mindmap: generera en tankekarta som visar rapportens logik, struktur och huvuddelar

Mindmappen används som ett sätt att skapa en mental modell av rapporten, särskilt effektivt för att snabbt förstå helheten.

3. Gamma för struktur, sammanfattning och visualisering

Dennis laddar upp samma rapport i Gamma och visar hur verktyget kan:

- skapa en strukturerad presentation utifrån innehållet
- ge en översikt med val av detaljnivå
- visualisera innehåll med diagram och tydliga rubriker
- exportera resultatet, exempelvis som PDF

Här betonas att syftet inte primärt är att skapa en presentation för andra, utan att själv få ett nytt sätt att ta in och förstå komplex information.

Poängen med arbetsflöden: Från nyfikenhet till produktion

Efter demonstrationen lyfter Dennis en egen erfarenhet från nyligen: på sex dagar har han tagit fram en ny affärsidé, en fungerande prototyp och en omfattande patentansökan (över 100 sidor med figurer), och jämför det med den tids- och resursnivå det normalt hade krävt i ett traditionellt upplägg.

Kärnpöängen är att rätt AI-arbetsflöden kan förändra vad som är möjligt att producera, hur snabbt, och med vilken kvalitet.

Frågestund: Centrala frågor och svar

Kompetensförsörjning: Vilka kompetenser ska man leta efter

Kristina betonar ett skifte:

- mindre fokus på vem som kan mest fakta
- mer fokus på vem som kan ställa bäst frågor och använda verktyg klokt

Hon lyfter särskilt:

- adaptiv förmåga
- affärsförståelse
- samverkan
- mänskliga beteenden och förmågor som fungerar i föränderliga sammanhang

Dennis kompletterar med en tydlig prioritering:

- börja med pålitlighet och grundläggande personliga kvaliteter
- lägg sedan till AI-förmåga, alltså förmågan att använda verktygen skickligt

Han framhåller att en stark AI-användare kan förstärka nästan vilken roll som helst, eftersom mycket av domänkunskapen numera är tillgänglig via verktygen, förutsatt att man kan omsätta den i kontext.

Utbildningsväsendet: Hur ska utbildningar hinna ikapp

En fråga lyfts om universitetens långa ledtider för att skapa nya utbildningar.

Dennis gör en distinktion mellan utbildningens syften och säger att:

- traditionella lärosäten ofta har svårt att vara snabbt efterföljsamma mot arbetsmarknaden
- yrkeshögskola har andra mekanismer som kräver tydligare arbetsmarknadsnytta på kortare horisont
- värdet av formaliserad utbildning sjunker relativt, medan värdet av att lösa uppgifter effektivt i verkligheten ökar

Kristina tar ett konkret exempel från högre utbildning:

- på vissa håll betraktas AI fortfarande som fusk
- på andra håll uppmuntras AI-användning, men med krav på att redovisa hur man använt det, inklusive promptar, för att visa tänkande, analys och metod

Budskapet blir att utbildning behöver flytta fokus från förbud till kompetent användning och spårbarhet i arbetssättet.

Källkritik: När ska man lita på AI

Dennis gör en tydlig principdistinktion:

- generativ AI är i grunden en gissningsmaskin och ska inte behandlas som en faktamaskin
- däremot kan man använda faktaverktyg ovanpå, exempelvis webbsökning, och då blir frågan i stället vanlig källkritik

Han demonstrerar skillnaden mellan:

- ett svar utan källor
- ett svar där webbsökning används och där källor kan efterfrågas och granskas

Kristina lägger till ett praktiskt kriterium:

- var extra kritisk när man får många påståenden, siffror eller beräkningar utan källor eller metod

De landar i att AI i praktiken tvingar fram bättre källkritik som vardagsförmåga.

Verktysval i organisationer: Copilot i Microsoft-miljö

En deltagare lyfter Microsoft Copilot som redan integrerat i många organisationer och undrar om man kan skapa motsvarande arbetsflöden där.

Dennis svarar i huvudsak:

- Copilot är starkt när man vill arbeta i organisationens egna dokument och miljö (SharePoint, OneDrive m.m.)
- det går att skapa presentationer, tabeller och agentiska flöden i Microsoft-stacken
- samtidigt kan specialverktyg som Gamma ge bättre resultat på vissa områden, exempelvis visuellt och layoutmässigt

Han sätter en tydlig avvägning:

- högre trygghet och kontroll i företagsmiljö kan innebära att man avstår från viss spetskvalitet
- bästa verktyg för individen är inte alltid bästa verktyg för organisationen

Det flaggas också för att detta är ett tema att fördjupa i kommande avsnitt: skillnaden mellan att bli en power user som individ och att använda AI säkert och effektivt i en organisation.

Avslutning och nästa steg

Tiden rundas av med att:

- inspelningen kommer att läggas upp på webbplatsen
- deltagarna uppmuntras att tipsa kollegor
- Dennis nämner kort att man kan boka honom som föreläsare, och eventuellt Kristina för workshops

Viktiga datum och kontaktuppgifter

- Nästa webinar: Fredag 13 mars
- Save the date: AI-dagen i Malmö, 15 april
- E-post för frågor: mm@aistrateg.se
- Webb: aistrateg.se (avsnitt och inspelningar ligger under webinarserie)